

kalbą, J. Tumelis (Respublikinė biblioteka) aptarė užmirštus ir mažai žinomus V. Sezemano darbus.

Konferencija vaizdžiai pademonstravo nemažėjantį filosofų dėmesį V. Sezemano

teoriniam palikimui ir šio palikimo tyrinėjimo žymiai didesnį brandumą.

R. Šerpytytė

KLASIKINIO MENO ŠIUOLAIKISKUMAS

Sąvokų „klasikinis“ ir „šiuolaikinis“ menas turinys yra istoriškai determinuotas. Tai, ką mes šiandien vadiname klasikiniu menu, kažkada buvo šiuolaikiniu, o kai kurie šiuolaikinio meno kūriniai kada nors taps klasikiniai. Todėl nenuostabu, kad kiekviena karta, kiekviena epocha naujai apmąsto ir savaip sprendžia meno tradiciškumo, novatoriškumo, šiuolaikiškumo problemas. Neseniai pasirodžiusi A. Gaižučio knyga* — gražus bandymas įnešti savą indelį į šių aktualių ir sudėtingų problemų sprendimą.

Knyga susideda iš keturių dalių. Pirma dalis atlieka istorinio filosofinio įvado ir vėlesniuose skyriuose nagrinėjamą problematiką vaidmenį. Joje parodoma klasikinio meno sąvokos traktavimo specifika įvairiose filosofinėse estetinėse koncepcijose, atskleidžiama metodologinė marksistinės-lenininės teorijos reikšmė, formuojant dialektinę šios sąvokos sampratą, pateikiama kai kurių šiuolaikinių buržuazinių klasikinio meno koncepcijų kritinė analizė.

Teoriniu požiūriu brandžiausia yra antira knygos dalis, kurioje analizuojamas klasikinio meno ir šiuolaikinės meninės kūrybos santykis. Autorius pateikia platų teorinį šio klausimo analizės kontekstą ir pereina prie konkrečių problemų — kūrybos ir mito santykio, klasikinio meno interpretacijos, klasinių ir neklasinių elementų santykio nagrinėjimo.

Mitas — viena iš pagrindinių sudedamųjų klasikinio palikimo dalių. Pažymėjęs sinkretinį šios pažinimo formos pobūdį, autorius atskleidžia įvairius mitų įtakos kūrybai aspektus. Pagrindinis dėmesys knygoje skiriamas socialiniam mitų interpretacijos determinizmui atskleisti. Skyriuje pateikiama kai kurių buržuazinių mito sampratų kritika ir parodoma socialinių, filosofinių, estetinių menininko pažiūrų reikšmė mitų interpretacijoje. Kaip teisingai pažymi au-

torius, tie patys mitai įvairiuose socialiniuose kontekstuose įgauna skirtingą, kartais netgi prieštaringą skambesį.

Nuo mitų interpretacijos analizės autorius pereina prie bendrų klasikinio meno interpretacijos problemų. Šalia tradicinių istorinių ir modernistinių interpretacijų formų, autorius pateikia naują šio estetikos fenomeno skirstymą į semantines ir nesemantines interpretacijas. Tačiau būtina pažymėti, jog šis iš esmės konstruktyvus priėjimas knygoje nepakankamai pagrindžiamas ir išplėtojamas. Kuo pasireiškia įvairių meno rūšių semantinės ir nesemantinės interpretacijos specifika? Koks šių interpretacijų racionalaus ir emocionalaus aspekto santykis? Koks socialinių (kultūrinių, estetinių) veiksnių vaidmuo formuojantis šiems interpretacijų tipams? Šie ir panašūs klausimai, nors ir paliejami, bet nepakankamai teoriškai pagrindžiami.

Knygoje gerai atskleista bendrųjų žmonių vertybių ir specifinių nacionalinių, klasinių elementų dialektika klasikiniame mene. Autorius argumentuotai parodo, jog klasikinio meno lobynas formuojasi atrenkant geriausius, laiko bandymus išlaikiusius nacionalinio meno kūrinius. Būtent tokie kūriniai ir sudaro menininko kūrybinės brandos pagrindą.

Trečioje knygos dalyje atskleidžiami kai kurie klasikinio meno suvokimo aspektai mokslinės-techninės revoliucijos (MTR) sąlygomis. Autorius analizuoja MTR įtaką įvairių meno rūšių suvokimui, atskleidžia bendras teorines šiai pažinimo sričiai būdingas problemas — meninio vaizdo vientisumo problema, menininko ir mokslininko bendradarbiavimo specifiką MTR sąlygomis ir panašiai.

Vienas iš būdingiausių MTR poveikio klasikiniame menui požymių — prieštaringas jo pobūdis. MTR sudarė palankias sąlygas plačiosioms liaudies masėms susipažinti su

* Гайжучис А. Л. Классическое искусство и современность. — М., 1983. — 64 с.

klasikiniais kūriniais arba jų interpretacijomis, patobulino nemaža tradicinių ir sukūrė naujų meninės išraiškos priemonių. Tačiau MTR taip pat sudarė sąlygas ir masiniam kičo plitimui, savotiškai klasikinių kūrinių devalvacijai. Nagrinėdamas MTR poveikį menui, autorius neapsiriboja bendrais samprotavimais apie „teigiamus“ ar „neigiamus“ šio poveikio aspektus, bet konkrečiai analizuoja estetinio suvokimo specifiką įvairiuose socialiniuose kultūriškuose kontekstuose.

Ketvirtoje knygos dalyje nagrinėjamas klasikinio meno ir estetinio auklėjimo santykis. Tarp svarbesnių šioje dalyje nagrinėjamų problemų galima nurodyti šias: socialinių bei psichologinių asmenybės parametrų reikšmę estetiniam auklėjimui, gnozeologinės meno funkcijos vaidmuo asmenybės ugdymui, šiuolaikinis estetiškas auklė-

jimas ir įvairių klasikinio meno rūšių specifiką.

Nagrinėdamas klasikinio meno reikšmę estetiniam auklėjimui, autorius išsamiai analizuoja dailės, muzikos, literatūros reikšmę estetinės asmenybės kultūros ugdymui, bando išskirti efektyviausius klasikinio meno panaudojimo metodus ir formas. Nemaža dėmesio taip pat skiriama klasikinio meno aktualumo, kaip būtinos estetinio auklėjimo sąlygos, analizei.

Knyga parašyta lengvu, sklandžiu stiliumi. Ji gausiai iliustruota pavyzdžiais iš klasikinio ir šiuolaikinio meno istorijos. Turint galvoje, koks kuklus Lietuvos estetikų indėlis į sąjunginę spaudą, šios knygos pasirodymas — pastebimas įvykis moksliniame respublikos gyvenime.

S. Juknevičius